

**Valoració de l'impacte
potencial de la fusió entre
Caixa Manlleu, Caixa Sabadell
i Caixa Terrassa en el mercat
de serveis de banca minorista
a Catalunya**

ÍNDEX

1. NATURALES A DE L'OPERACIÓ.....	3
2. IDENTIFICACIÓ DE LES PARTS.....	4
2.1 Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu.....	6
2.2 Caixa d'Estalvis de Sabadell.....	8
2.3 Caixa d'Estalvis de Terrassa.....	11
3. MERCAT DE REFERÈNCIA.....	13
3.1 Mercat de producte de referència.....	13
3.2 Mercat geogràfic de referència.....	16
3.3. Estructura del mercat.....	19
4. VALORACIÓ DE L'IMPACTE POTENCIAL DE L'OPERACIÓ A CATALUNYA.....	22
5 CONCLUSIONS.....	27

1. NATURALSA DE L'OPERACIÓ

En data 28 de desembre de 2009, Caixa d'Estalvis de Girona, Caixa d'Estalvis de Manlleu, Caixa d'Estalvis de Sabadell i Caixa d'Estalvis de Terrassa van notificar a la Comissió Nacional de la Competència¹ (en endavant, CNC) la seva voluntat de fusionar-se. Posteriorment, en data 9 de març de 2010, el Consell d'Administració de Caixa Girona va decidir no aprovar el Pla d'Integració de les quatre entitats i no participar en el procés de fusió.²

En el termini d'una setmana, les tres caixes d'estalvi restants van refer el seu Pla d'Integració, varen actualitzar el seu contingut i magnituds i, en data 19 d'abril de 2010, les tres caixes d'estalvi varen notificar a la CNC la nova operació de concentració.³ Aquesta fusió suposarà la creació d'una nova caixa d'estalvis amb la conseqüent extinció de les tres entitats financeres abans esmentades que transmetran en bloc els seus respectius patrimonis per successió universal a l'entitat resultant.

La nova entitat passarà a denominar-se UNNIM i, segons el calendari establert, finalitzarà el tràmit de la seva inscripció en el Registre Mercantil a finals del mes de juny. UNNIM disposarà d'uns actius totals de 30.000 milions d'euros, la qual cosa la situarà en la posició número onze en l'actual rànquing de les caixes de l'estat espanyol. Addicionalment, en el termini de 2 anys, l'entitat -que actualment disposa d'unes 760 oficines- passarà a tenir una xarxa comercial amb 610 punts de venda i servei i es trobarà implantada en 41 comarques i en 179 municipis, que entre tots aglutinen el 90% de la població total de Catalunya. Així mateix, l'entitat estarà present a 19 localitats de les províncies de Madrid, València, Saragossa, Castelló i Sevilla.⁴

Les caixes d'estalvis involucrades en l'operació esmentada tenen previst formalitzar al Banc d'Espanya la petició per accedir als recursos del Fons de Reestructuració Ordenada Bancària (FROB)⁵ per un import de 380 milions d'euros, xifra que haurà de ser retornada en el termini de tres anys i mig.⁶

Aquesta fusió entre caixes d'estalvis catalanes reuneix les característiques necessàries per ser considerada com una operació de concentració econòmica segons allò establert per l'article 7.1.a)⁷ de la Llei 15/2007, de 3 de juliol, de Defensa de la Competència (en endavant, LDC) i, a la vegada, supera els llindars previstos a l'article 8.1 de la mateixa norma fet que obliga a una comunicació prèvia a la CNC i es condiona la seva posterior execució a l'autorització expressa o tàcita de la citada administració.⁸

¹ Expedient C-0199/09 (concentracions) de fusió de Caixa Girona, Caixa Manlleu, Caixa Sabadell i Caixa Terrassa. Sector afectat: K.64 de serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions (NACE 2009).

² Comunicat de premsa de Caixa Terrassa "Unnim es constituirà amb les caixes de Manlleu, Sabadell i Terrassa" de 10 de març de 2010

³ Expedient C-0028/10 de fusió de Caixa Manlleu, Caixa Sabadell i Caixa Terrassa. Sector afectat: K.64 de serveis financers, excepte assegurances i fons de pensió (NACE 2009).

⁴ Comunicat de premsa de 14 de abril de 2010 de Caixa Terrassa "Els Consells de les Caixes de Manlleu, Sabadell i Terrassa convoquen Assemblees per al 17 de maig."

⁵ El Reial Decret Llei 9/2009, de 26 de juny, sobre reestructuració bancària i reforçament dels recursos propis de les entitats de crèdit, estableix una sèrie de mesures per a dur a terme la reestructuració bancària i incrementar la fortalesa i solvència del sistema i s'articula entorn dels tres Fons de Garantia de Dipòsits en Entitats de Crèdit i a la utilització d'una nova institució creada a l'efecte, el Fons de Reestructuració Ordenada Bancària.

⁶ Comunicat de premsa de Caixa Terrassa de 24 de març de 2010 "Caixa Manlleu, Caixa Sabadell i Caixa Terrassa aproven el nou Pla d'Integració i preveuen celebrar assemblees el mes de maig".

⁷ L'article 7.1.a) estableix que es produeix una concentració econòmica quan tingui lloc un canvi estable del control de la totalitat o part d'una o varies empreses com a conseqüència de la fusió de dos o més empreses anteriorment independents.

⁸ Veure article 9 de la Llei 15/2007, de 3 de juliol, de defensa de la competència.

A més de l'autorització de la CNC⁹ ja esmentada, aquesta operació està subjecta a l'obtenció d'una sèrie d'autoritzacions administratives que també actuen com a condicions suspensives de l'operació. En concret, una operació de concentració empresarial de caixes d'estalvi amb seu a Catalunya haurà d'obtenir l'autorització dels següents organismes públics: (i) Banc d'Espanya, (ii) Govern de l'Estat i (iii) Govern de Catalunya.

El Banc d'Espanya haurà d'efectuar la seva pròpia anàlisi de l'operació de concentració amb l'objectiu de garantir el bon funcionament i estabilitat del sistema financer espanyol segons allò que estableix l'article 57.1 de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit.¹⁰ Addicionalment, i segons allò que estableix l'article 10.2 del Reial Decret 692/1996, de 26 d'abril, sobre el Règim Jurídic dels Establiments Financers de Crèdit que desenvolupa el règim jurídic dels establiments financers de crèdit, la fusió haurà de ser autoritzada pel Ministre d'Economia i Hisenda.

En l'àmbit territorial de Catalunya, i segons allò que preveu l'article 9 del Decret Legislatiu 1/2008, d'11 de març, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de Caixes d'Estalvi de Catalunya (d'ara endavant, Decret Legislatiu 1/2008), les absorcions i fusions de caixes d'estalvis amb domicili a Catalunya han de ser autoritzades pel Govern de la Generalitat i l'autorització esmentada serà publicada en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC) així com als diaris de més difusió en les poblacions on les caixes fusionades tinguin el seu domicili central.

2. IDENTIFICACIÓ DE LES PARTS

En l'àmbit de Catalunya, el concepte de caixa d'estalvis està definit a l'article 1.2 del Decret Legislatiu 1/2008 de la següent forma:

"institucions financeres de caràcter social i de naturalesa fundacional, sense ànim de lucre, no dependents de cap altra empresa, dedicades a la captació, l'administració i la inversió dels estalvis que els són confiats, que presten els seus serveis a la comunitat, sota el Protectorat públic de la Generalitat, exercit per mitjà del Departament d'Economia i Finances".

Totes les caixes d'estalvis amb domicili central a Catalunya tenen la mateixa naturalesa jurídica, els mateixos drets i obligacions i la mateixa consideració per la Generalitat de Catalunya. Correspon al Conseller d'Economia i Finances aprovar la fundació i els estatus de les caixes d'estalvis així com admetre-les en el Registre de Caixes d'Estalvis de Catalunya. La inscripció en el Registre és obligatòria i, a partir d'aquell moment, les entitats esmentades gaudiran de personalitat jurídica i podran iniciar les seves activitats.¹¹

El Protectorat públic, exercit pel Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, en el marc de les bases i l'ordenació de l'activitat econòmica general i de la política monetària de l'Estat, haurà (i) d'estimular totes les accions legítimes de les caixes

⁹ En els procediments de concentració, l'autoritat de competència ha de sol·licitar als reguladors sectorials l'emissió d'un informe no vinculant en el marc dels expedients de control de concentracions d'empreses que realitzin activitats als sectors de la seva competència. En el cas que ens ocupa, correspon al Banc d'Espanya exercir el rol de regulador sectorial i emetre l'informe preceptiu esmentat i no vinculant. En la petició d'aquest l'informe s'establirà un termini per a la seva emissió i la seva sol·licitud suspèn el procediment de control de concentracions. No obstant això, si transcorregut el termini establert per l'organisme de competència no s'ha emès l'informe per part del regulador sectorial, s'aixecarà la suspensió del procediment. En qualsevol cas, la suspensió del procediment no podrà superar els 3 mesos.

¹⁰ Aquest article estableix: "Tota persona física o jurídica que pretengui adquirir, directament o indirectament, una participació significativa en una entitat de crèdit haurà d'informar prèviament d'això al Banc d'Espanya, indicant la quantia de la participació esmentada, els termes i condicions de l'adquisició i el termini màxim en què es pretengui realitzar l'operació. "

¹¹ Vegeu l'article 7 del Decret Legislatiu 1/2008.

d'estalvis orientades a millorar el nivell social i econòmic en el seu àmbit d'actuació, (ii) controlar que les caixes d'estalvis compleixin la seva funció econòmicocial, de tal manera que realitzin una adequada política d'administració i d'inversió de l'estalvi privat i, finalment, (iii) vetllar per la seva independència, defensar el seu crèdit, prestigi i estabilitat.¹²

Per la seva part, les caixes d'estalvis estan obligades a facilitar al Protectorat públic tot tipus d'informació sobre la seva activitat i gestió, lliurar una còpia de la memòria d'activitats així com dels informes de les auditories externes dels estats financers i del compte de resultats de cada exercici.¹³ Addicionalment, les caixes d'estalvi també es troben subjectes a la dependència reguladora i supervisora d'altres institucions públiques, com el Banc d'Espanya o la Comissió Nacional del Mercat de Valors.

Segons l'article 3 del Decret Legislatiu 1/2008, l'objecte de les caixes d'estalvi es defineix com:

"fomentar l'estalvi, fent una captació i una retribució adequades dels estalvis i invertint-los en el finançament d'actius d'interès general mitjançant les operacions econòmiques i financeres permeses per les lleis, i també fomentar el desenvolupament econòmic i social en el seu àmbit d'actuació, d'acord amb els principis que inspiren la responsabilitat social i el bon govern de l'empresa."

Addicionalment, les caixes d'estalvis hauran de realitzar obra social pròpia i en col·laboració amb altres institucions públiques o privades. El Govern ha de complir una tasca orientadora així com identificar les mancances i les prioritats, respectant, tanmateix, la llibertat de cada entitat quant a l'elecció de les inversions concretes i la forma de gestió i execució de cada actuació. L'obra social pot ser duta a terme, o bé, directament pels òrgans de les caixes d'estalvis, o bé, per ens instrumentals que adoptin la forma de fundació privada subjecta a la legislació civil catalana i que actuïn d'acord amb els criteris del consell d'administració o de la comissió d'obres socials si li ha estat delegada aquesta funció.¹⁴

Amb caràcter general, el Govern de la Generalitat de Catalunya pot sotmetre a autorització prèvia del Departament d'Economia i Finances les inversions de les caixes d'estalvis en immobles, accions, participacions o altres actius materials, la concessió de grans crèdits o la concentració de riscos en una persona o grup.¹⁵

Els òrgans de govern de les caixes d'estalvi són l'assemblea general, el consell d'administració i la comissió de control. A aquests, els corresponen l'administració, la gestió, la representació i el control de l'entitat.¹⁶

-) L'assemblea general és l'òrgan suprem de govern i de decisió de les caixes d'estalvis. Els seus membres tenen la denominació de consellers generals i vetllen per la integritat del patrimoni, per la salvaguarda dels interessos de les persones dipositants i per la consecució de les finalitats d'utilitat pública de l'entitat i fixen les seves directrius d'actuació. L'assemblea general està constituïda per un mínim de 60 i un màxim de 160 membres que representen a les persones impositores, les entitats o les corporacions fundadores, les corporacions locals i les entitats territorials, els empleats i, finalment, les fundacions, les associacions o les corporacions de caràcter cultural, científic, benèfic, cívic, econòmic o professional implantades en l'àmbit territorial d'actuació

¹² Vegeu l'article 2 del Decret Legislatiu 1/2008.

¹³ Vegeu els articles 52, 53 i 54 del Decret Legislatiu 1/2008.

¹⁴ Vegeu l'article 4 del Decret Legislatiu 1/2008.

¹⁵ Vegeu l'article 44 del Decret Legislatiu 1/2008.

¹⁶ Vegeu l'article 13 del Decret Legislatiu 1/2008.

de la caixa d'estalvis. La representació d'aquests sectors seguirà la distribució que consti als estatuts de la caixa d'estalvis corresponent.¹⁷

-) El consell d'administració és l'òrgan delegat de l'assemblea general i exerceix les funcions de govern, gestió, administració i representació de la caixa d'estalvis amb plenitud de facultats i sense més limitacions que les reservades expressament a l'assemblea per llei o estatuts.¹⁸
-) Finalment, entre les facultats de la comissió de control destaquen la supervisió de la gestió del consell d'administració, la vigilància del funcionament i de la tasca desenvolupada pels òrgans d'intervenció de l'entitat o la revisió del balanç i del compte de resultats de cada exercici anual.¹⁹

Finalment, convé destacar que les caixes d'estalvis catalanes poden obrir oficines en el territori de Catalunya, seguint les normes que dicta el Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya i altres que els siguin d'aplicació. Així mateix, han de comunicar al departament esmentat l'obertura i tancament d'oficines fora de Catalunya.²⁰

A continuació, una vegada establert el marc legal de referència d'aquestes entitats financeres a Catalunya, es procedirà a descriure les particularitats de cadascuna d'elles.

2.1 Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu

La seva denominació social és Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu (en endavant, Caixa Manlleu) i la seva seu social es troba a la ciutat del mateix nom. Va ser fundada el 19 de juliol de 1896 i fou constituïda com a societat el 27 de febrer de 1992.²¹ Es troba inscrita en el Registre Mercantil de la Província de Barcelona, en el Registre de Caixes d'Estalvis de Catalunya i en el Registre de Caixes d'Estalvis del Banc d'Espanya.

Segons l'article 3 dels seus estatuts, els objectius propis de la institució són (i) el foment de l'estalvi o qualsevol altre tipus de previsió econòmica, (ii) la concessió de préstecs, crèdits i altres operacions d'actiu pròpies de les entitats de dipòsit, amb els terminis, interessos i condicions que s'estableixin a cada moment, (iii) les inversions mobiliàries i immobiliàries i exercir l'activitat d'intermediari d'assegurances directament o indirecta i, en general, realitzar totes les activitats i negocis jurídics propis de les institucions de la seva classe, (iv) el foment del desenvolupament econòmic i social del seu àmbit d'actuació d'acord amb els principis que inspiren la responsabilitat social i el bon govern de l'empresa i, finalment, (v) la realització d'obres benèfico-socials.

L'Assemblea General de Caixa Manlleu està constituïda per 60 consellers generals: 12 de procedents de corporacions municipals, 24 en representació dels impositors, 6 de procedents del personal i 18 en representació de fundacions, associacions i altres entitats²² (veure **II·lustració 1**).

¹⁷ Vegeu els articles 15 i 16 del Decret Legislatiu 1/2008. Segons l'Enciclopèdia Catalana, l'"impositor" és aquella persona que fa una imposició de diners a rèdit o en dipòsit.

¹⁸ Vegeu l'article 27 del Decret Legislatiu 1/2008.

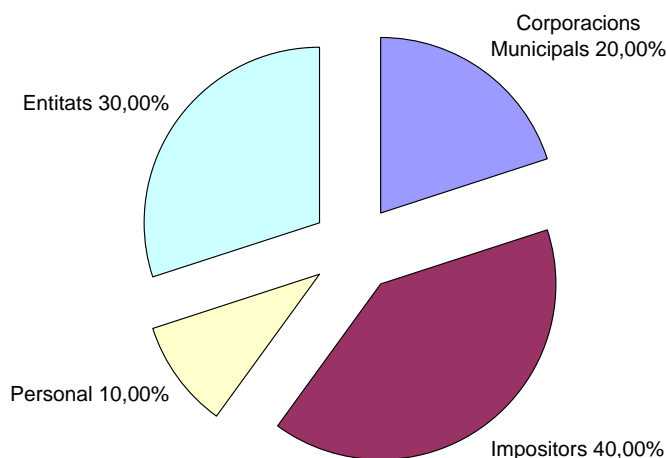
¹⁹ Vegeu els articles 35 i 36 del Decret Legislatiu 1/2008.

²⁰ Vegeu l'article 45 del Decret Legislatiu 1/2008.

²¹ Segons dades facilitades per e-informa.

²² Vegeu Informe Anual de Govern Corporatiu per a l'any 2009 i Estatuts de Caixa Manlleu.

II-lustració 1. Procedència dels consellers de l'Assemblea General de Caixa Manlleu

Font: Informe Anual de Govern Corporatiu de Caixa Manlleu per a l'any 2009.

A finals de l'any 2008, i segons dades publicades per la Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya, Caixa Manlleu disposava d'un total de 2.624 milions d'euros d'actiu, 2.420 milions d'euros de recursos aliens, 116 milions d'euros de fons propis i 2.301 milions d'euros de crèdits i comptava amb una plantilla formada per 104 professionals (veure **II-lustració 2**). La principal activitat de Caixa Manlleu la constitueixen les activitats de banca minorista.

II-lustració 2. Principals dades econòmiques de Caixa Manlleu: 2007-2008

Caixa Manlleu (imports en milers d'euros)		
Any	2007	2008
Actius	2.664	2.624
Recursos aliens	2.448	2.420
Fons propis	113	116
Crèdits	2.280	2.301
Personal	490	492

Font: Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya

Caixa Manlleu disposava, a començaments de gener de 2010, d'una xarxa comercial formada per 117 oficines. Si bé la gran majoria d'oficines estan ubicades en el territori català, es poden destacar 3 oficines de l'entitat a la ciutat de Madrid així com la seva presència en altres Comunitats Autònomes com a Andalusia, Castella la Manxa, Aragó i les Illes Balears.

En l'àmbit de Catalunya, Caixa Manlleu ha centrat la seva presència a la província de Barcelona amb 101 oficines mentre que la seva implantació és testimonial a les províncies de Girona i Lleida. No disposa de cap oficina en els municipis de Tarragona (veure **II-lustració 3**).

II-lustració 3. Oficines de Caixa Manlleu segons localització

Nº de Oficines Caixa Manlleu	
Barcelona	101
Girona	4
Tarragona	0
Lleida	5
CATALUNYA	110
Altres Comunitats Autònomes	7
TOTAL	117

Font: pàgina web de l'entitat, consultada el febrer de 2010

Caixa Manlleu també desenvolupa activitats d'Obra Social destinades a canalitzar el retorn a la societat d'una part del benefici aconseguit a través de l'activitat financera i impulsa tot tipus de projectes i activitats. En els últims deu anys, ha invertit en Obra Social més de 10 milions d'euros. Les seves principals àrees d'actuació han estat: les activitats culturals, la formació i educació, el suport a projectes assistencials o de l'àmbit de la salut així com altres iniciatives socials.²³

Adicionalment, Caixa Manlleu també és l'entitat matriu del Grup Caixa Manlleu. Les entitats que formen part d'aquest grup ofereixen els seus serveis en els àmbits d'intermediació d'assegurances i de l'activitat immobiliària.

2.2 Caixa d'Estalvis de Sabadell

La seva denominació social és Caixa d'Estalvis de Sabadell (en endavant, Caixa Sabadell) i la seva seu social es troba a la ciutat de mateix nom.²⁴ Caixa Sabadell va ser creada el 1859 com a entitat privada de crèdit, de caràcter social i naturalesa fundacional, sense ànim de lucre, independent de tota corporació, entitat o empresa, amb plena capacitat jurídica i capacitat d'obrar. En l'actualitat, Caixa Sabadell està inscrita en el Registre de Caixes d'Estalvis del Banc d'Espanya, en el Registre de Caixes d'Estalvi de Catalunya i en el Registre Mercantil de Barcelona. Pertany al Fons de Garantia de Dipòsits i és membre de la Federació Catalana de Caixes d'Estalvi, de la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvi i de l'Associació Europea de Caixes d'Estalvi.

Caixa Sabadell té per objecte el foment de la previsió i la pràctica de l'estalvi, en totes les formes i modalitats, amb la finalitat de contribuir al desenvolupament social i econòmic de la comunitat en el seu àmbit d'actuació mitjançant la correcta inversió dels recursos financers que li són confiats i d'acord amb els principis que inspiren la responsabilitat social i el bon govern de l'empresa.²⁵

A l'exercici de la seva activitat financera, Caixa Sabadell persegueix la consecució de dos objectius: (i) el desenvolupament d'activitats al servei preferent de particulars i petites i

²³ Dades obtingudes en la seva web:

<http://www.caixamanlleu.com/arxius/WEB%20CORPORATIVA/Tot%20Sobre%20Caixa%20Manlleu/Categ%20Presentacio%20Caixa%20Manlleu.pdf>

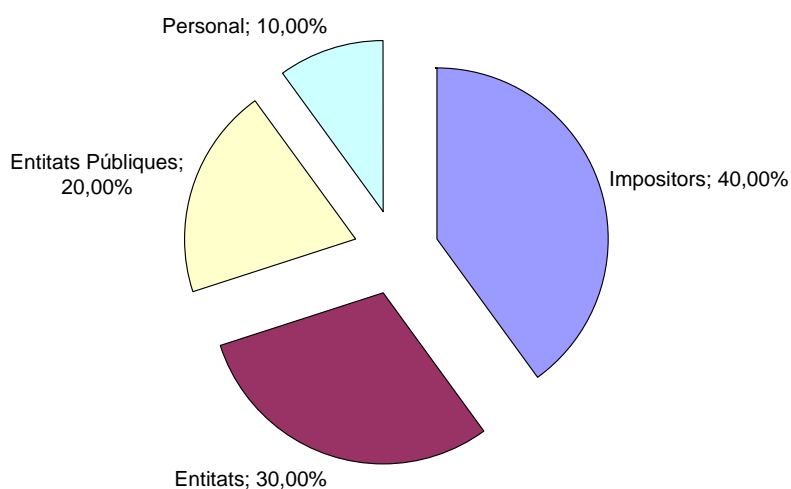
²⁴ Informació obtinguda en la seva web: <http://www.caixasabadell.es/>

²⁵ Vegeu l'article 2 dels Estatuts de Caixa Sabadell

mitjanes empreses i (ii) l'aplicació dels resultats o excedents de l'exercici després d'impostos a la constitució de les reserves necessàries per garantir la solvència de l'entitat així com la realització d'obres socials que potenciïn iniciatives socioculturals. Aquesta tasca es du a terme a través de l'Obra Social.

L'Assemblea General de Caixa Sabadell està constituïda per 99 consellers generals: 40 en representació dels impositors, 20 procedents de corporacions locals i entitats territorials, 10 en representació dels empleats i 29 en representació de fundacions, associacions i entitats de caràcter cultural o benèfic²⁶ (veure **II-lustració 4**).

II-lustració 4. Procedència dels consellers de l'Assemblea General de Caixa Sabadell

Font: Informe Anual de Govern Corporatiu de Caixa Sabadell per a l'any 2009.

A finals de l'any 2008, i segons dades publicades per la Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya, Caixa Sabadell disposava d'un total de 12.318 milions d'euros d'actiu, 10.634 milions d'euros de recursos aliens, 558 milions d'euros de fons propis i 9.911 milions d'euros de crèdits i comptava amb una plantilla formada per 1.825 professionals (veure **II-lustració 5**). La principal activitat de Caixa Sabadell la constitueixen les activitats de banca minorista.

II-lustració 5. Principals dades econòmiques de Caixa Sabadell: 2007-2008

Caixa Sabadell (imports en milers d'euros)		
Any	2007	2008
Actius	12.396	12.318
Recursos aliens	10.592	10.634
Fons propis	481	558
Crèdits	10.014	9.911
Personal	1.889	1.825

Font: Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya

²⁶ Informació de l'Informe Anual de Govern Corporatiu per a l'any 2009.

Caixa Sabadell disposa d'una àmplia xarxa comercial formada per un total de 359 oficines amb una implantació majoritària a la província de Barcelona on destaquen, principalment, els municipis de Sabadell i Barcelona amb 40 i 39 oficines respectivament. La implantació de Caixa Sabadell en la resta de províncies catalanes ha estat molt menor. Tanmateix, és destacable la presència de Caixa Sabadell fora de la Comunitat Autònoma de Catalunya ja que disposa de 16 oficines a Madrid, 8 a València, 2 a Castelló i 1 a Sevilla (veure **II-Il·lustració 6**). En concret, és l'entitat financera de les tres que es fusionen que compta amb una xarxa més gran d'oficines.

II-Il·lustració 6. Oficines de Caixa Sabadell segons localització

Nº de Oficines Caixa Sabadell	
Barcelona	279
Girona	18
Tarragona	19
Lleida	16
CATALUNYA	332
Altres Comunitats Autònomes	27
TOTAL	359

Font: pàgina web de l'entitat, consultada el febrer de 2010

L'Obra Social de Caixa Sabadell va destinar 11,8 milions d'euros durant l'any 2008 a aconseguir una societat més justa i equitativa, a través de quatre àrees d'actuació: l'àrea assistencial i social, l'àrea cultural, l'àrea de formació i investigació i l'àrea mediambiental. Bona part dels recursos destinats a Obra Social els gestiona la Fundació Caixa Sabadell, constituïda l'any 1991. Actualment, l'Obra Social de Caixa Sabadell està donant un impuls especial a les actuacions assistencials i socials, com a resposta a la necessitat de vetllar per la qualitat de vida de la gent gran i fomentar la solidaritat davant de les emergències humanitàries.²⁷

El Grup Econòmic Caixa Sabadell està format per l'entitat matriu, Caixa Sabadell, i les empreses en les quals aquesta Caixa participa de forma directa o indirecta amb criteri de permanència i amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament de l'activitat i negoci de l'entitat. Segons l'activitat que desenvolupen, destaquen: (i) activitat Banca-Assegurances: CaixaSabadell Vida, SA (50%), CaixaSabadell Mediació Corredoria d'Assegurances, SA (100%), CaixaSabadell Operador de Banca Assegurances Vinculat, SL (100%); (ii) activitat financera: CaixaSabadell Tinèlia SL (100%), Provasa (100%), CaixaSabadell Invest, SICAV (participació majoritària del Grup Caixa Sabadell) i CaixaSabadell Preferents, SA (100%); (iii) activitat immobiliària: Arrahona Optimus, SL (100%), Província-Infí Arrahona, SL (100%), Distribuïdora Espanyola, SA (100%), Ambitmodulaor, SL (100%), ParcSud Planner, SL (100%) i, finalment, (iv) activitat de gestió: GESTOR150 (100%).²⁸

²⁷ Segons informació de la web de Caixa Sabadell; els % representen el grau de control que ostenta Caixa Sabadell sobre les empreses.

²⁸ Segons informació de la web de Caixa Sabadell.

2.3 Caixa d'Estalvis de Terrassa

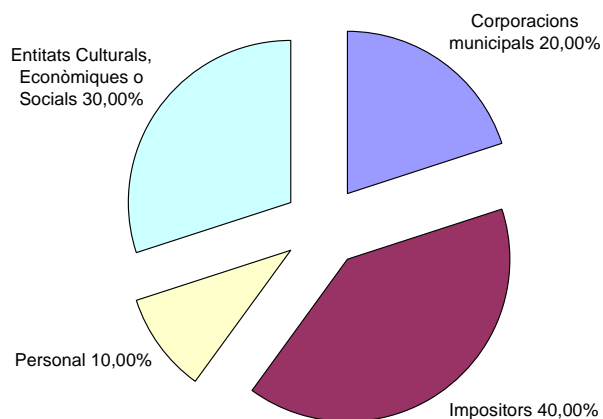
La seva denominació social és Caixa d'Estalvis de Terrassa (en endavant, Caixa Terrassa) i la seva seu social es troba a la ciutat que porta el mateix nom.²⁹ Va ser fundada l'any 1877 i, segons dades de e-informa, constituïda en la seva forma jurídica actual el dia 1 de gener de 1990. Està inscrita en el Registre de Caixes d'Estalvi de Catalunya, en el Registre de Caixes d'Estalvis del Banc d'Espanya i al Registre Mercantil de Barcelona. Pertany al Fons de Garantia de Dipòsits de les Caixes d'Estalvis.

Caixa Terrassa és una institució privada, amb personalitat jurídica pròpia i plena, independent de qualsevol corporació, entitat o empresa pel qual pot adquirir, posseir, administrar i alienar tota mena de béns i drets així com tots aquells actes i negocis jurídics necessaris per assolir els seus objectius.

Segons l'article III dels seus Estatuts, el seu objecte social és el foment de l'estalvi, mitjançant la seva promoció, custòdia i administració, la difusió i la concessió del crèdit i la prestació de serveis, tot això amb la finalitat de fomentar el desenvolupament econòmic i social de la seva comunitat i, en la mesura possible, destinar els seus excedents a la creació, sosteniment i suport d'Obres Socials.

L'Assemblea General de Caixa Terrassa està constituïda per 100 consellers generals: 20 en representació de les corporacions municipals, 40 en representació dels impositors, 10 en representació dels empleats i 30 de procedents d'entitats econòmiques, culturals o socials³⁰ (veure **II-lustració 7**).

II-lustració 7. Procedència dels consellers de l'Assemblea General de Caixa Terrassa

Font: Informe Anual de Govern Corporatiu de Caixa Terrassa per a l'any 2009.

A finals de l'any 2008, i segons dades publicades per la Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya, Caixa Terrassa disposava d'un total de 11.424 milions d'euros d'actiu, 10.166 milions d'euros de recursos aliens, 481 milions d'euros de fons propis i 8.684 milions d'euros de crèdits i comptava amb una plantilla formada per 1.497

²⁹ Informació obtinguda a l'Informe Anual de Govern Corporatiu per a l'any 2009.

³⁰ Informació obtinguda a l'Informe Anual de Govern Corporatiu per a l'any 2009.

professionals (veure **II-lustració 8**). La principal activitat de Caixa Terrassa la constitueixen les activitats de banca minorista.

II-lustració 8. Principals dades econòmiques de Caixa Terrassa: 2007-2008

Caixa Terrassa (imports en milers d'euros)		
Any	2007	2008
Actius	10.466	11.424
Recursos aliens	9.285	10.166
Fons propis	406	481
Crèdits	8.539	8.684
Personal	1.556	1.497

Font: Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya

Caixa Terrassa és la segona entitat financera, de les tres que es fusionen, quant a nombre d'oficines. La majoria d'elles estan situades a la província de Barcelona, en concret, 50 en el municipi de Terrassa i 26 a Barcelona. Fora de la Comunitat Autònoma de Catalunya, destaquen les 11 oficines de la ciutat de Madrid i les 3 a Saragossa (veure II-lustració 9).

II-lustració 9. Oficines de Caixa Terrassa segons localització

Nº de Oficines Caixa Terrassa	
Barcelona	193
Girona	22
Tarragona	27
Lleida	22
CATALUNYA	264
Altres Comunitats Autònomes	14
TOTAL	278

Font: pàgina web de l'entitat, consultada el febrer de 2010

Durant l'any 2008, i segons dades publicades per la Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya, l'Obra Social i Cultural de Caixa Terrassa va dur a terme diverses actuacions per un import de 10.269.910 euros. El 24% d'aquesta xifra va ser gestionat directament pel Departament d'Obra Social, amb programes d'obra pròpia. Un 46,4% s'ha destinat a l'obra gestionada per les fundacions de Caixa Terrassa i un 29,6% a la col·laboració amb projectes i activitats d'altres entitats. Les principals línies d'actuació de l'Obra Social es divideixen en 4 grans àrees d'activitat: cultural i lleure, formació i investigació, social i assistencial, i medi ambient i sostenibilitat.³¹

Addicionalment, Caixa Terrassa és també l'entitat matriu del Grup Caixa Terrassa format per Caixa Terrassa Vida, Caixa Terrassa Mediació, Caixa Terrassa Previsió, Caixa Terrassa Gesfons, Arrels CT Finsol, Arrels CT Patrimoni i Projectes, Caixa Terrassa Societat Participacions Preferents. Són empreses dedicades a activitats diverses, relacionades amb

³¹ Dades obtingudes de la seva web: http://www.caixaterrassa.es/Root/web/_cat/corporativa/informe08/ia08_4b_cat.html

les assegurances i gestió de plans de pensions, la gestió d'institucions d'inversió col·lectiva i de carteres de valors, així com la promoció immobiliària.

3. MERCAT DE REFERÈNCIA

Per poder valorar si aquesta operació de concentració pot modificar substancialment l'estructura del mercat i, per tant, afavorir en el curt o llarg termini conductes anticompetitives per part de les entitats que avui es fusionen, es requereix prèviament delimitar el mercat de referència, tant de producte com geogràfic, així com analitzar la posició de les entitats esmentades en el mateix.

La Comissió Europea, en la seva Comunicació relativa a la definició de mercat de referència a efectes de la normativa comunitària en matèria de competència, estableix:³²

- *"El mercat de producte de referència comprèn la totalitat dels productes i serveis que els consumidors considerin intercanviables o substituïbles a raó de les seves característiques, físiques i tècniques, nivell de preu, l'ús que es preveu fer d'ells, sistema de distribució o definicions legals o reglamentàries del producte. Per a la definició dels mercats de producte cal tenir en compte la possible existència de productes i serveis substitutius que poden actuar com a restricció competitiva. Aquesta restricció competitiva pot provenir de l'existència en el mercat d'altres productes i serveis que els consumidors consideren intercanviables (substituïbilitat pel costat de la demanda) o de l'existència d'oferents disposats a dedicar amb immediatesa els seus recursos a l'oferta d'aquests productes i serveis (substituïbilitat pel costat de l'oferta). "*
- *"El mercat geogràfic de referència comprèn la zona en la qual les empreses participants desenvolupen activitats de subministrament i demanda dels productes i serveis de referència, en la qual les condicions de competència són prou homogènies i que pot distingir-se d'altres zones geogràfiques pròximes degut, en particular, que les condicions de competència en ella són sensiblement diferents a aquelles. Entre els factors que intervenen a l'hora de determinar el mercat geogràfic s'ha d'esmentar la naturalesa i les característiques dels productes i serveis en qüestió, l'existència de barreres a l'entrada, les preferències dels consumidors, l'existència de diferències apreciables en les quotes de mercat de les empreses en zones geogràfiques pròximes i l'existència d'importants diferències de preus o altres factors pertinents. "*

Les implicacions de la definició del mercat de referència són significatives ja que un cop aquest s'hagi delimitat, es durà a terme una anàlisi estructural que pot arribar a condicionar la valoració econòmica i jurídica de l'operació des de la perspectiva de la competència.

3.1 Mercat de producte de referència

Caixa Sabadell, Caixa Terrassa i Caixa Manlleu operen al sector K.64 de serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions (NACE 2009). Per això, la definició de mercat

³² Comunicació de la Comissió relativa a la definició de mercat de referència a efectes de la normativa comunitària en matèria de competència *Diari Oficial* núm. C 372 de 09/12/1997 pàg. 0005 -0013.

rellevant de producte s'iniciarà en aquest sector i es procedirà a una anàlisi d'ampliació o reducció fent ús d'un doble criteri: (i) d'una banda, s'identifiquen i, posteriorment, es classifiquen els diferents serveis que s'ofereixen en l'àmbit del sistema bancari, i (ii) d'una altra, s'han de tenir en consideració les tipologies d'entitats financeres que puguin oferir aquests serveis.

- (i). **Serveis del sistema bancari:** el sistema bancari es divideix en un gran nombre de submercats amb considerables diferències respecte a les característiques dels productes, la seva oferta i demanda, l'estructura competitiva, el grau de transparència i la informació disponible en els mateixos.

Seguint l'aproximació tradicional sobre aquesta matèria de la Comissió Europea³³ i de l'antic Tribunal de Defensa de la Competència (actualment, CNC)³⁴, en el sector bancari solen distingir-se tres segments d'activitat: (i) la banca minorista, que comprèn els serveis bancaris destinats a famílies i petites i mitjanes empreses, (ii) la banca corporativa, que engloba els serveis bancaris a grans empreses, i (iii) la banca d'inversions i operacions als mercats monetaris, que agrupa les operacions als mercats financers. La justificació d'aquesta segmentació en tres submercats prové tant per la composició de la demanda, com per la naturalesa i composició dels serveis ofertats i els canals de distribució utilitzats pels diferents serveis.

Cada un d'aquests segments d'activitat inclou un gran nombre de prestacions:

- La banca minorista engloba els comptes corrents, els comptes d'estalvi, els dipòsits a termini, la comercialització de recursos com els fons d'inversió, els fons de pensions i patrimonis personals, els crèdits i préstecs i les operacions relatives a les targetes de crèdit.

Una de les característiques que sol destacar-se de la banca minorista és la seva necessitat d'estendre una àmplia xarxa de sucursals per satisfer als clients, ja que en general solen ser nombrosos, dispersos geogràficament i efectuen un gran nombre d'operacions de petita quantia.

- La banca corporativa agrupa productes com els dipòsits de grans empreses, els préstecs a curt termini a grans empreses, les emissions de deute, els crèdits de garantia, els *swaps*, la gestió de paper comercial, els fons d'inversió col·lectiva i el *leasing*.
- La banca d'inversions i d'operacions als mercats monetaris inclou les operacions en els mercats esmentats i en els de divises, les operacions d'adquisició i venda de títols als mercats primari i borsari o secundari, així com els serveis d'assessoria sobre emissió de diversos tipus d'instruments i la gestió de cartera i inversions.

- (ii). **Entitats que poden oferir els serveis del sistema bancari:** es podria parlar de certa especialització en el sector bancari ja que és més habitual que siguin els bancs i no les caixes d'estalvis o les cooperatives de crèdit qui ofereixin els serveis inclosos en els

³³ Assumptes NIV/M.342-Fortis/CGER, NIV/M.573-Ing/Barings, NIV/M.983-Bacob Banque/Banque Paribas Belgique, NIV/M.981 Fortis/Ask-CGER, NIV/M.1172 Fortis AG/General Bank.

³⁴ Vegeu els expedients C-39/99, Banco Santander/Central Hispà i C-43/99, Caixa d'Estalvis Municipal de Vigo, Caixa d'Estalvis Provincial d'Orense i Caixa d'Estalvis Provincial de Pontevedra, C-47/99 Banco Bilbao Vizcaya i Argentaria, Caixa Postal i Banc Hipotecari, C-51/00 Caixa d'Estalvis de Navarra i Caja de Ahorros y Monte de Piedad Municipal de Pamplona de l'antic Tribunal de Defensa de la Competència.

segments de banca corporativa i banca d'inversions per ser aquests serveis més complexos i sofisticats i requerir una demanda formada per particulars amb un elevat poder adquisitiu o grans empreses.

D'altra banda, els serveis de banca minorista són més comuns i, encara que de menor valor afegit, generen un important volum de transaccions ja que els destinataris finals són particulars i petites i mitjanes empreses. Per la seva idiosincràsia i vocació, és més habitual que les caixes d'estalvis ofereixin aquest tipus de serveis. Ara bé, aquests serveis no els ofereixen de forma exclusiva les caixes d'estalvi sinó que els bancs i les cooperatives de crèdit també els inclouen en els seus catàlegs de productes financers. En aquest sentit, caixes d'estalvis, bancs i cooperatives de crèdit es consideren entitats substituïbles i, per tant, han de ser considerades totes elles en el mateix mercat.

La **II-lustració 10** mostra, per a la totalitat del territori espanyol, les dades de crèdit, dipòsits i nombre d'oficines, indicadors propis de l'activitat de banca minorista, desagregats per tipologia d'entitat -bancs, caixes d'estalvis i cooperatives de crèdit- i es reafirma que totes elles són substituïbles tant pel costat de l'oferta com de la demanda.

II-lustració 10. Crèdit, dipòsits i núm. d'oficines a Espanya (juny 2009)

	Crèdits	%	Dipòsits	%	Nº oficines	%
Bancs	845.593	45,7%	528.063	43,0%	15.071	33,7%
Caixes d'estalvi	909.338	49,1%	621.431	50,6%	24.607	55,0%
Cooperatives de crèdit	97.123	5,2%	78.184	6,4%	5.081	11,4%
TOTAL	1.852.054	100,0%	1.227.678	100,0%	44.759	100,0%

Font: Boletín Estadístico del Banco de España (novembre 2009). En milions d'euros.

Catalunya representa una part significativa del sistema bancari espanyol, aproximadament, una sisena part segons dades de Banc d'Espanya per a juny de 2009. En concret, el percentatge de crèdit a Catalunya és del 19,55%, el de dipòsits és del 16,31% i el percentatge de nombre d'oficines és del 17,54% (veure **II-lustració 11**).

II-lustració 11. Pes de Catalunya (juny 2009)

	Catalunya	Espanya	%Catalunya/Espanya
Crèdits	362.131	1.852.054	19,55%
Dipòsits	200.173	1.227.678	16,31%
Nº oficines	7.849	44.759	17,54%

Font: Boletín Estadístico del Banco de España (novembre 2009). En milions d'euros.

Aquestes dades es complementen amb aquelles que ofereix la Direcció General de Política Financera de forma pública a la pàgina web del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya. Encara que existeixen certes dificultats perquè les dades siguin comparables, el cert és que les magnituds dels pesos calculats per a Catalunya en relació amb Espanya són molt similars (veure **II-lustració 12**).

II·lustració 12. Pes de Catalunya (desembre 2008)

	Catalunya	Espanya	% Catalunya/Espanya
Actius totals	491.990	2.778.638	17,7%
Recursos aliens	391.414	1.980.191	19,8%
Fons propis	23.661	171.730	13,8%
Crèdits	378.774	1.810.998	20,9%
Empleats	58.291	270.804	21,5%
Oficines	10.728	45.812	23,4%

Font: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (desembre 2008). En milions d'euros.

Així doncs, s'ha de considerar que les condicions de competència en el mercat de banca minorista divergeixen substancialment de les condicions de competència que es donen en la resta de segments identificats dins del sector bancari. Si a això se li suma que les tres entitats que es fusionen- Caixa Sabadell, Caixa Terrassa i Caixa Manlleu - concentren la seva activitat principal en el segment de banca minorista, es conclou que el mercat de producte rellevant per a aquesta operació de concentració és el mercat dels serveis de banca minorista.³⁵

3.2 Mercat geogràfic de referència

Malgrat la tendència a la internacionalització de l'economia, la Comissió Europea ha definit l'àmbit geogràfic de la banca minorista com a nacional a causa de les diferents condicions competitives entre els països, com poden ser les diferències d'idioma, les preferències dels consumidors pels oferents locals, la diferent cultura dels negocis i la importància que encara manté en aquest segment bancari la xarxa d'oficines. Encara que no es descarta que, en un futur, amb l'expansió dels canals alternatius de distribució que estan permetent les noves tecnologies, especialment en les àrees de banca telefònica i per Internet, el mercat geogràfic de la banca minorista pugui arribar a considerar-se supranacional.³⁶

Per la seva part, l'antic Tribunal de Defensa de la Competència (en endavant, TDC), a causa de les característiques de la demanda de serveis bancaris a Espanya, ha assenyalat específicament la necessitat de tenir en compte una delimitació territorial més estreta que la nacional quan s'hagin d'analitzar els efectes sobre la competència de la concentració entre entitats de crèdit.³⁷ En particular, a l'expedient de concentració econòmica 43/99, el TDC va afirmar:

"en relació amb el sistema bancari espanyol, el Tribunal ha assenyalat específicament en informes anteriors que, a causa de determinades característiques de la demanda de serveis bancaris al nostre país, " ...a l'estudiar la concentració de la banca a la menuda cal introduir necessàriament els elements territorials.

Tenint en compte l'anàlisi realitzada, el Tribunal considera que el plantejament sobre la definició del mercat geogràfic dels serveis de la banca minorista, introduint

³⁵ Raonaments semblants han estat utilitzats per l'antic Tribunal de Defensa de la Competència en diferents operacions de concentració entre caixes d'estalvis com en els expedients C-43/99, Caixa d'Estalvis Municipal de Vigo, Caixa d'Estalvis Provincial d'Orense i Caixa d'Estalvis Provincial de Pontevedra i C-51/00 Caixa d'Estalvis de Navarra i Caja de Ahorros y Monte de Piedad Municipal de Pamplona.

³⁶ Assumpte NIV/M.1172-FORTIS AG/general BANK.

³⁷ Expedients C-39/99 Banco Santander/Central Hispà, C-43/99, Caixa d'Estalvis Municipal de Vigo, Caixa d'Estalvis Provincial d'Orense i Caixa d'Estalvis Provincial de Pontevedra i C-51/00 Caixa d'Estalvis de Navarra i Caja de Ahorros y Monte de Piedad Municipal de Pamplona.

elements territorials, pot ser divers segons prevalguin uns o altres arguments, això és, autonòmic, comarcal, provincial o local. Entre ells, el mercat més estret que podria analitzar-se, en el present cas, és el d'àmbit provincial".

Aquesta delimitació territorial és especialment necessària donada la tradicional vinculació entre les caixes d'estalvi i la Comunitat Autònoma o província de les quals són originàries, que fa que aquestes entitats financeres fins i tot portin el nom de la regió en la qual s'ubiquen les seves seus; per exemple, Caixa de Navarra, Caixa Tarragona, Caixa Girona, Caixa Extremadura, Caixa Galícia o Caixa Cantàbria, entre d'altres. Tal i com mostra la **II-lustració 13** del total de caixes existents al territori espanyol l'any 2009, 10 d'elles tenen la seva seu ubicada a Catalunya, el segueixen Castella i Lleó amb 6 entitats i Andalusia amb 5. La resta de comunitats autònomes compta amb 1, 2 o 3 entitats amb noms relacionats amb la seva ubicació provincial o autonòmica.

II-lustració 13. Nombre de Caixes d'Estalvi per Comunitat Autònoma

Comunitats Autònomes	Nombre d'entitats (2009)
Catalunya	10
Navarra	1
Aragó	2
Balears	2
Comunitat Valenciana	3
Múrcia	1
Andalusia	5
Canàries	2
Castella-la Manxa	2
Extremadura	2
Madrid	1
Castella i Lleó	6
Galícia	2
Astúries	1
Cantàbria	1
País Basc	3
La Rioja	1
TOTAL	45

Per al cas concret de Catalunya, i a nivell provincial, Barcelona representa el 80% del mercat català. En particular i segons dades del Banc d'Espanya, a Barcelona es concentren el 81,4% dels crèdits, el 80,9% dels dipòsits i el 71,6% de les oficines. En cadascuna de les províncies de Girona, Lleida i Tarragona es concentra menys del 10% dels crèdits i dels dipòsits del mercat català (veure **II-lustració 14**).

II-lustració 14. Indicadors d'activitat provincials

	Crèdit	%	Dipòsits	%	Númm. Oficines	%
Barcelona	294.824	81,4%	161.974	80,9%	5.616	71,6%
Girona	25.038	6,9%	15.400	7,7%	838	10,7%
Lleida	14.732	4,1%	9.473	4,7%	576	7,3%
Tarragona	27.537	7,6%	13.326	6,7%	819	10,4%
TOTAL CATALUNYA	362.131	100%	200.173	100%	7.849	100%

Font: Boletín Estadístico del Banco de España. Novembre 2009. Milions d'euros.

Aquesta limitació geogràfica imposada per la normativa existent en el passat ha continuat produint rellevants efectes en el present i, a causa d'aquesta inèrcia, l'expansió de les caixes d'estalvis a altres zones encara continua essent molt limitada:³⁸

³⁸ Expedient de concentració econòmica del TDC 51/00 Caixa d'Estalvis de Navarra i Caja de Ahorros y Monte de Piedad Municipal de Pamplona.

"Aquesta disparitat és conseqüència en part dels antecedents regulatoris d'aquestes entitats, en particular, de la vigència fins a data relativament recent del denominat principi de territorialitat. Sorgit de l'origen mateix de les caixes com entitats creades per afavorir econòmicament els seus respectius territoris d'origen a través de l'obra social, aquesta normativa ha restringit la capacitat de les caixes per obrir oficines a tot el territori nacional des del Decret de 17 de maig de 1940, encara que va ser més clarament expressat en l'Ordre de 24 de juny de 1964 de regulació de l'expansió de les caixes d'estalvi, a través de la limitació de l'obertura de sucursals a l'àmbit territorial normal de les caixes (que és) la província on rau la seu central de cada entitat i, únicament en aquest àmbit o en aquelles províncies en les quals ja estiguessin, podran sol·licitar l'obertura de noves oficines. "

No obstant això, a partir de l'eliminació l'any 1989 de les barreres a l'expansió geogràfica de les caixes d'estalvi, s'ha diluït, encara que poc, la tradicional fragmentació territorial del mercat de les caixes. Per això, a Catalunya, com en la resta de Comunitats Autònomes, actualment no operen únicament caixes catalanes ni les caixes esmentades es limiten a actuar únicament en el territori català. La **II-Il·lustració 15** mostra que, l'any 2002, del total d'oficines bancàries a Catalunya, un 89,4% pertanyen a caixes catalanes mentre que el 10,6% restant pertanyen a caixes d'estalvis procedents d'altres Comunitats Autònomes.

II-Il·lustració 15. Oficines a Catalunya de caixes d'estalvis catalanes i de fora de Catalunya

	1987	%	1992	%	1997	%	2002	%
Núm. oficines de caixes catalanes a Catalunya	2.919	95,7%	3.395	95,9%	3.873	94,6%	4.351	89,4%
Núm. oficines de caixes de la resta d'Espanya a Catalunya	131	4,3%	144	4,1%	223	5,4%	515	10,6%
TOTAL	3.050	100%	3.539	100%	4.096	100%	4.866	100%

Font: "Estudis monogràfics 2003. El sistema bancari a Catalunya," Antonio Garrido Torres

Adicionalment, en els informes de concentració realitzats per l'antic Tribunal de Defensa de la Competència, es van considerar rellevants per prendre la decisió de reduir la mida geogràfica de referència, les preferències dels consumidors per escollir el seu banc, la proximitat de les seves oficines i els canals de distribució a la banca minorista (en el cas de Catalunya s'ha constatat el nombre més gran d'oficines d'entitats amb seu a la mateixa comunitat).³⁹

"Un altre element especialment rellevant per a la delimitació de l'àmbit del mercat geogràfic és l'existència o no de marcades diferències en les preferències dels consumidors d'una determinada zona. En aquest sentit, el Tribunal ja ha assenyalat que, a Espanya, el client de la banca a la menuda -referida fonamentalment a l'usuari particular i a la PIME- concedeix gran importància a la proximitat d'una oficina bancària a l'hora d'elegir el seu banc. Aquest tipus de preferència per l'oficina més pròxima significa que l'usuari anteposa aquest tipus de consideracions a altres variables que reflecteixen habitualment la lluita competitiva entre les empreses; per exemple, els preus (interessos i comissions en aquest mercat) i la resta de les condicions comercials i d'atenció al client.

A més de la proximitat a la seva clientela, les caixes d'estalvi compten amb un factor de fidelització tant o més important, que és la seva pròpia imatge social. La seva vinculació amb activitats de suport al desenvolupament econòmic i social de la seva localitat d'origen, així com la seva especialització en clients que, com les famílies i les

³⁹ Expedient de concentració econòmica del TDC 51/00 Caixa d'Estalvis de Navarra i Caja de Ahorros y Monte de Piedad Municipal de Pamplona.

PIME, necessiten freqüentment una atenció especial, per la seva dificultat més gran d'accés a la informació i menor coneixement en la matèria, que la majoria dels clients en altres segments del negoci bancari, confereixen a les caixes un important avantatge comparatiu davant els seus competidors, que pot permetre'ls actuar amb una flexibilitat més gran en la competència via preus. "

Finalment, el TDC en la seva resolució de l'operació de concentració entre les caixes d'estalvis navarreses produïda l'any 2000, va concloure:

"el Tribunal considera que, en l'actualitat, en la definició del mercat geogràfic rellevant per a l'avaluació de les conseqüències sobre la competència en productes i serveis de la banca minorista en la concentració de les caixes navarreses, és apropiat considerar un àmbit inferior al nacional, ja que l'operació esmentada assorteix principalment els seus efectes al territori de la Comunitat foral de Navarra. És molt possible que, amb el temps, tendeixi a ampliar-se l'àmbit d'aquest mercat, a mesura que vagin expandint-se, en particular, els canals alternatius de distribució del negoci bancari, però sembla improbable que tingui lloc una modificació significativa de les condicions actuals a mig termini. "

Així doncs, els antecedents disponibles dels òrgans estatals de competència avalen l'existència d'un mercat geogràfic regional per als serveis de banca minorista encara que tampoc no descarten una ampliació del mateix mercat sempre que es consolidessin els canals alternatius de distribució basats en les noves tecnologies, circumstància que, al nostre entendre, no s'està produint amb la suficient significança en el sector bancari espanyol. Per tot això, i a causa de la vinculació de les tres entitats que es fusionen amb la Comunitat Autònoma de Catalunya, aquesta comunitat podria constituir el mercat geogràfic de referència ja que és on es produiran, amb un grau d'incidència més gran, els potencials efectes d'aquesta operació de concentració.⁴⁰

3.3. Estructura del mercat

Tal i com s'ha conclòs en la secció anterior, tenint en compte que les empreses notificants exerceixen predominantment la seva activitat en el segment de banca detallista i la vinculació tradicional de les caixes d'estalvis a famílies i petites i mitjanes empreses, s'ha definit el mercat de producte de referència com aquell format pels serveis de banca minorista i el mercat geogràfic de referència com el de la Comunitat Autònoma de Catalunya.

Segons dades del Banc d'Espanya, el juny de 2009, en el sector bancari espanyol hi havia 154 bancs, 46 caixes d'estalvis i 81 cooperatives de crèdit. Aquesta estructura és resultat de cert procés de concentració que s'ha produït en els últims quinze anys. En el segment de caixes d'estalvi, aquest procés de concentració va tenir lloc a finals dels anys noranta quan es van fusionar diferents entitats i es va passar de 51 caixes d'estalvis a 46 (veure **II-lustració 16**).

II-lustració 16. Entitats que ofereixen serveis bancaris

⁴⁰ Addicionalment, aquesta dimensió més reduïda de la mida del mercat geogràfic vindria recolzat pel fet que existeix una enorme diferència entre el pes relatiu de l'activitat de Caixa Girona, Caixa Sabadell, Caixa Terrassa i Caixa Manlleu dins dels seus respectius àmbits regionals o provincials i allò que ostenten en el context nacional.

	Bancs	Caixes d'estalvi	Cooperatives de crèdit
1996	165	51	97
1997	159	51	97
1998	152	51	97
1999	146	50	94
2000	141	48	92
2001	145	47	89
2002	143	47	85
2003	138	47	84
2004	136	47	83
2005	139	47	83
2006	142	47	83
2007	151	46	83
2008	159	46	81
2009	154	46	81

Font: Boletín Estadístico del Banco de España. Novembre 2009.

Per al cas concret de Catalunya, els indicadors d'activitat mostren que les caixes d'estalvi tenen un pes més gran que la resta de tipologies, és a dir, bancs i cooperatives de crèdit ja que, per a tots els indicadors que es presenten en la **II-il·lustració 17**, les caixes d'estalvis representen un percentatge superior al 75%. En particular, les caixes d'estalvis representen el 78,8% dels actius totals, el 80,4% dels recursos aliens, el 75,2% dels fons propis, el 78,7% dels crèdits, el 75,5% dels empleats i el 85,2% de les oficines. La importància més gran relativa de les caixes d'estalvi a Catalunya reflecteix la gran tradició i rellevància que aquestes entitats han tingut històricament en aquesta comunitat autònoma.

II-il·lustració 17. Indicadors d'activitat per a Catalunya

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%	Empleats	%	Oficines	%
Bancs	101.577	20,6%	73.869	18,9%	5.695	24,1%	78.600	20,8%	13.748	23,6%	1.536	14,3%
Caixes d'estalvi	387.475	78,8%	314.888	80,4%	17.783	75,2%	298.048	78,7%	44.028	75,5%	9.136	85,2%
Cooperatives de crèdit	2.938	0,6%	2.658	0,7%	183	0,8%	2.127	0,6%	515	0,9%	56	0,5%
TOTAL	491.990	100,0%	391.414	100,0%	23.661	100,0%	378.774	100,0%	58.291	100,0%	10.728	100,0%

Font: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (milions d'euros, desembre 2008)

Tanmateix, per poder interpretar correctament aquestes dades, és necessari realitzar una anotació metodològica sobre les dades que ofereix la Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances (d'ara endavant, DGPF). Encara que majoritàriament, les dades de la DGPF coincideixen amb les dades desagregades que ofereix el Banc d'Espanya, el cert és que la DGPF, especialment en les categories de bancs i cooperatives de crèdit fa una diferència que porta a què les dades no siguin totalment comparables. La diferència és que la categoria bancs inclou únicament "bancs amb seu a Catalunya" i el mateix succeeix amb les cooperatives de crèdit. Per aquest motiu, els indicadors relacionats amb les caixes d'estalvis estan relativament sobredimensionats.⁴¹

⁴¹ Per realitzar aquest informe, s'han utilitzat tres fonts diferents d'informació ja que cadascuna d'elles ofereix variables diferents amb un nivell de desagregació territorial i per entitat diferent: (i) Banc d'Espanya (BdE), la informació s'obté bàsicament dels Butlletins Estadístics que ofereixen sèries temporals dels principals indicadors d'activitat (crèdit, dipòsits, oficines, actius...) per tipologia d'entitat (bancs, caixes d'estalvis, cooperatives de crèdit) en alguns casos amb desagregació autonòmica i en altres amb desagregació provincial (per exemple, nombre d'oficines); (ii) Direcció General de Política Financera de la Generalitat de Catalunya (DGPF), la informació pública que apareix a la web del Departament d'Economia i Finances consisteix en dades desagregades per entitat de diferents indicadors d'activitat (recursos aliens, fons propis, crèdit, empleats, oficines) i (iii) Anuari Econòmic de La Caixa amb sèries temporals del nombre d'oficines bancàries, diferenciat entre bancs, caixes i cooperatives de crèdit, per Comunitats Autònomes, províncies i municipis.

Per aquest motiu, les dades per a l'àmbit nacional provenen bàsicament del Banc d'Espanya, no obstant això, encara que el BdE compta amb certa informació autonòmica i provincial no és suficient per radiografiar el mercat català. De fet, en l'àmbit

En relació amb l'estructura del mercat, i tenint en compte els principals indicadors d'activitat en el segment de serveis de banca minorista de la **II-lustració 18**, les dades de la DGPF mostren que La Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, La Caixa, és la primera entitat financera en importància de Catalunya ja que representa aproximadament el 50% del mercat català. En el segment de les caixes d'estalvis, la segona entitat en importància és Caixa d'Estalvis de Catalunya amb una quota de participació en el mercat català no inferior a l'11%. Per ordre d'importància, la tercera entitat és Caixa d'Estalvis del Penedès amb quotes properes al 4,5%.

II-lustració 18. Quotes de participació en el mercat català

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%
Caixes d'estalvi catalanes	387.475	78,8%	314.888	80,4%	17.783	75,2%	298.048	78,7%
Caixa d'Estalvis de Catalunya	61.341	12,5%	47.418	12,1%	2.768	11,7%	51.191	13,5%
Caixa d'Estalvis de Tarragona	11.428	2,3%	7.030	1,8%	484	2,0%	7.233	1,9%
Caixa d'Estalvis de Manresa	6.556	1,3%	5.378	1,4%	322	1,4%	4.637	1,2%
Caixa d'Estalvis de Sabadell	12.318	2,5%	10.634	2,7%	558	2,4%	9.911	2,6%
Caixa d'Estalvis de Terrassa	11.424	2,3%	10.166	2,6%	481	2,0%	8.684	2,3%
Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu	2.624	0,5%	2.420	0,6%	116	0,5%	2.301	0,6%
Caixa d'Estalvis de Girona	7.709	1,6%	6.529	1,7%	385	1,6%	6.109	1,6%
Caixa d'Estalvis del Penedès	22.660	4,6%	16.695	4,3%	934	3,9%	16.949	4,5%
Caixa d'Estalvis Laietana	9.225	1,9%	7.597	1,9%	416	1,8%	7.265	1,9%
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	242.189	49,2%	201.021	51,4%	11.319	47,8%	183.768	48,5%
Bancs amb seu a Catalunya	101.577	20,6%	73.869	18,9%	5.695	24,1%	78.600	20,8%
Banc de Sabadell SA	78.701	16,0%	61.783	15,8%	4.262	18,0%	62.232	16,4%
Deutsche Bank SAE	18.344	3,7%	8.439	2,2%	749	3,2%	12.821	3,4%
General Electric Capital Bank SA	3.192	0,6%	2.785	0,7%	385	1,6%	2.792	0,7%
Microbank de La Caixa	149	0,0%	2	0,0%	73	0,3%	144	0,0%
Banc de la Petita i Mitjana Empresa SA	591	0,1%	478	0,1%	66	0,3%	405	0,1%
Banco de Finanzas e Inversiones SA (FIBANC)	517	0,1%	343	0,1%	136	0,6%	155	0,0%
Privat Bank SA	84	0,0%	39	0,0%	23	0,1%	51	0,0%
Cooperatives de crèdit amb seu a Catalunya	2.938	0,6%	2.658	0,7%	183	0,8%	2.127	0,6%
Caixa de Crèdit dels Enginyers	1.537	0,3%	1.390	0,4%	88	0,4%	1.181	0,3%
Caixa d'Arquitectes	894	0,2%	819	0,2%	46	0,2%	668	0,2%
Caixa d'Advocats	194	0,0%	177	0,0%	14	0,1%	135	0,0%
Caixa Rural de Guissona	305	0,1%	264	0,1%	34	0,1%	140	0,0%
Caixa Rural "Sant Fortunat" de Castellldans	9	0,0%	8	0,0%	0,896	0,0%	2	0,0%
TOTAL CATALUNYA	491.990	100%	391.414	100%	23.661	100%	378.774	100%

Font: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (desembre 2008, en milions d'euros)

Caixa Tarragona, Caixa Sabadell i Caixa Terrassa són entitats amb una quota de participació en el mercat català molt similar ja que les tres es mouen entre el 2% i el 2,5%. Finalment, existeix un altre subgrup format per Caixa Girona, Caixa Manresa i Caixa Laietana amb una participació més reduïda en el mercat amb valors pròxims a l'1,5%. L'entitat de menor dimensió és Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu amb uns indicadors entre 0,5% i 0,8% del mercat català.

Les dades de quota de participació de les caixes d'estalvis al mercat espanyol difereixen substancialment tal com mostra la **II-lustració 19**. En el mercat esmentat, La Caixa té una quota de participació superior al 8% mentre que Caixa Catalunya ostenta quotes entre el 2% i el 3%. La resta de caixes d'estalvis catalanes tenen quotes de mercat inferiors a un punt percentual.

II-lustració 19. Quotes de participació en el mercat espanyol

de Catalunya, les dades sobre el sector bancari són tractades i publicades per la Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances. Encara que, majoritàriament, les dades de la DGPF coincideixen amb les dades desagregades que ofereix el Banc d'Espanya, el cert és que la DGPF, especialment en les categories de bancs i cooperatives de crèdit fa una diferència que porta que les dades no siguin totalment comparables. La diferència és que la categoria bancs són "bancs amb seu a Catalunya" i el mateix succeeix amb les cooperatives de crèdit.

La variable que ofereix discrepàncies més grans és el nombre d'oficines ja que com es pot observar a les taules anteriors, segons dades del Banc d'Espanya, a Catalunya hi havia un total de 7.849 oficines el juny de 2009 i segons dades de la DGPF existien 10.728 oficines. Amb la finalitat d'obtenir una dada més ajustada de les oficines bancàries existents a Catalunya i a Espanya, s'ha optat per comparar les dades esmentades amb aquelles que proporciona l'Anuari Econòmic de La Caixa per a principis de 2009. En concret, i segons dades de l'Anuari, a Catalunya hi havia un total de 8.098 oficines bancàries, valor que representa un 17,7% del total de les oficines existents a Espanya, dades que coincideixen amb aquelles ofertes pel Banc d'Espanya en data 31 de desembre de 2008.

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%
Cajas de ahorros catalanas	387.474.780	13,9%	314.887.512	15,9%	17.782.830	10,4%	298.047.695	16,5%
Caixa d'Estalvis de Catalunya	61.340.535	2,2%	47.418.343	2,4%	2.767.900	1,6%	51.191.279	2,8%
Caixa d'Estalvis de Tarragona	11.428.056	0,4%	7.029.889	0,4%	483.588	0,3%	7.232.698	0,4%
Caixa d'Estalvis de Manresa	6.556.186	0,2%	5.377.596	0,3%	322.389	0,2%	4.636.747	0,3%
Caixa d'Estalvis de Sabadell	12.318.126	0,4%	10.633.974	0,5%	557.694	0,3%	9.911.195	0,5%
Caixa d'Estalvis de Terrassa	11.423.923	0,4%	10.165.585	0,5%	481.259	0,3%	8.683.768	0,5%
Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu	2.624.205	0,1%	2.420.429	0,1%	116.335	0,1%	2.300.571	0,1%
Caixa d'Estalvis de Girona	7.709.417	0,3%	6.528.642	0,3%	385.333	0,2%	6.109.210	0,3%
Caixa d'Estalvis del Penedès	22.660.002	0,8%	16.695.454	0,8%	933.503	0,5%	16.948.970	0,9%
Caixa d'Estalvis Laietana	9.225.195	0,3%	7.596.740	0,4%	416.097	0,2%	7.264.921	0,4%
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	242.189.135	8,7%	201.020.860	10,2%	11.318.732	6,6%	183.768.336	10,1%
Bancs amb seu a Catalunya	101.576.944	3,7%	73.868.952	3,7%	5.694.532	3,3%	78.599.818	4,3%
Cooperatives amb seu a Catalunya	2.938.110	0,1%	2.657.971	0,1%	183.425	0,1%	2.126.849	0,1%
TOTAL ESPANYA	2.778.637.888	100%	1.980.190.825	100,0%	171.730.276	100,0%	1.810.998.015	100,0%

4. VALORACIÓ DE L'IMPACTE POTENCIAL DE L'OPERACIÓ A CATALUNYA

El procés de concentració en el sector bancari espanyol, especialment, en la categoria de caixes d'estalvi no és una tendència aïllada en la Comunitat Autònoma de Catalunya sinó que s'està produint en la majoria de Comunitats Autònomes que compten amb un número relativament elevat d'entitats de crèdit i oficines bancàries.

A més de les operacions tradicionals de concentració com són les fusions o les adquisicions, les caixes d'estalvis han trobat un altre sistema de reconversió: els Sistemes Institucionals de Protecció o fusions fredes (en endavant, SIP). Les caixes d'estalvis que participen en les fusions fredes esmentades mantenen la seva estructura organitzativa però uneixen la seva política de solvència, de crèdit i de recursos humans, tenen un únic arqueig i consoliden els seus comptes en una entitat de nova creació que previsiblement serà un banc, mantenint la seva identitat regional per no perdre arrelament entre els seus clients.

En l'actualitat, i segons comunicats de premsa de les entitats involucrades, existeixen a Espanya diversos processos de concentració entre caixes d'estalvis, pràcticament totes elles, entre entitats ubicades a la mateixa comunitat autònoma. Tanmateix, a data d'avui, únicament tres operacions de concentració en el sector bancari espanyol han estat notificades a la CNC. En particular, es tracta de les operacions de fusió entre Caixa Catalunya, Caixa Tarragona i Caixa Manresa, notificada el 9 de desembre de 2009⁴², la fusió entre Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Navarra, Caja General de Ahorros de Canarias i Caja de Ahorros Municipal de Burgos⁴³ i, per últim, la fusió entre Caixa Manlleu, Caixa Terrassa i Caixa Sabadell, objecte d'anàlisi en aquest informe. S'ha de recordar, tal i com es menciona a l'inici d'aquest informe, que aquesta darrera operació ha estat notificada en dues ocasions, la primera ocasió, amb Caixa Girona com una de les empreses partícips de la fusió i la segona ocasió, sense Caixa Girona.

A causa de l'origen territorial de les entitats fusionades i del desenvolupament de la seva activitat principal a les províncies catalanes, la Direcció General de la Autoritat Catalana de la Competència (en endavant, ACCO) ha analitzat el potencial impacte d'aquesta operació

⁴² Expedient C-0196-09 (concentracions) de la CNC.

⁴³ Expedient C-0227/10 de la CNC de la integració de CAJA DE AHORROS Y MONTE PIEDAD DE NAVARRA -CAJA NAVARRA-, CAJA GENERAL DE AHORROS DE CANARIAS -CAJA CANARIAS-, y CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BURGOS -CAJA BURGOS- a través d'un Contracte d'Integració, per el qual aquestes Caixes, mantindran la seva personalitat jurídica pròpia, integraran els seus negocis i activitats, quedant sotmesos al control de la societat capdavantera del Grupo Banca Cívica (notificada el 13 d'abril de 2010).

en el grau de concentració empresarial tant del mercat català com espanyol, així com a les províncies i municipis rellevants on coincideixen les entitats fusionades.

En primer lloc, i respecte al mercat català, l'entitat resultant de la fusió ostentaria unes quotes de participació segons els indicadors d'activitat disponibles entre el 4,9% i el 5,9%. En realitat, l'increment de quota en relació amb la quota anterior de Caixa Sabadell o Caixa Terrassa que són les dues entitats de mida més gran de les tres que es fusionen, no arriba als 3 punts percentuals, circumstància que indica que la situació competitiva en el mercat rellevant no canviarà de forma significativa. Addicionalment, no es pot oblidar que La Caixa, la primera entitat financera de Catalunya, no variarà la seva posició exercint una forta pressió competitiva amb unes quotes de participació properes al 50% (veure **II-lustració 20**).

II-lustració 20. Indicadors d'activitat a Catalunya i Espanya abans i després de la fusió

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%
Caixes d'estalvi catalanes	387.474.780	78,8%	314.887.512	80,4%	17.782.830	75,2%	298.047.695	78,7%
Caixa d'Estalvis de Catalunya	61.340.535	12,5%	47.418.343	12,1%	2.767.900	11,7%	51.191.279	13,5%
Caixa d'Estalvis de Tarragona	11.428.056	2,3%	7.029.889	1,8%	483.588	2,0%	7.232.698	1,9%
Caixa d'Estalvis de Manresa	6.556.186	1,3%	5.377.596	1,4%	322.389	1,4%	4.636.747	1,2%
Caixa d'Estalvis de Sabadell	12.318.126	2,5%	10.633.974	2,7%	557.694	2,4%	9.911.195	2,6%
Caixa d'Estalvis de Terrassa	11.423.923	2,3%	10.165.585	2,6%	481.259	2,0%	8.683.768	2,3%
Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu	2.624.205	0,5%	2.420.429	0,6%	116.335	0,5%	2.300.571	0,6%
Sabadell+Terrassa+Manlleu	26.366.254	5,4%	23.219.988	5,9%	1.155.288	4,9%	20.895.534	5,5%
Caixa d'Estalvis de Girona	7.709.417	1,6%	6.528.642	1,7%	385.333	1,6%	6.109.210	1,6%
Caixa d'Estalvis del Penedès	22.660.002	4,6%	16.695.454	4,3%	933.503	3,9%	16.948.970	4,5%
Caixa d'Estalvis Laietana	9.225.195	1,9%	7.596.740	1,9%	416.097	1,8%	7.264.921	1,9%
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	242.189.135	49,2%	201.020.860	51,4%	11.318.732	47,8%	183.768.336	48,5%
Bancs amb seu a Catalunya	101.576.944	20,6%	73.868.952	18,9%	5.694.532	24,1%	78.599.818	20,8%
Cooperatives amb seu Catalunya	2.938.110	0,6%	2.657.971	0,7%	183.425	0,8%	2.126.849	0,6%
TOTAL CATALUNYA	491.989.834	100%	391.414.435	100,0%	23.660.787	100,0%	378.774.362	100,0%

Font: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (milers d'euros, desembre 2008)

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%
Cajas de ahorros catalanas	387.474.780	13,9%	314.887.512	15,9%	17.782.830	10,4%	298.047.695	16,5%
Caixa d'Estalvis de Catalunya	61.340.535	2,2%	47.418.343	2,4%	2.767.900	1,6%	51.191.279	2,8%
Caixa d'Estalvis de Tarragona	11.428.056	0,4%	7.029.889	0,4%	483.588	0,3%	7.232.698	0,4%
Caixa d'Estalvis de Manresa	6.556.186	0,2%	5.377.596	0,3%	322.389	0,2%	4.636.747	0,3%
Caixa d'Estalvis de Sabadell	12.318.126	0,4%	10.633.974	0,5%	557.694	0,3%	9.911.195	0,5%
Caixa d'Estalvis de Terrassa	11.423.923	0,4%	10.165.585	0,5%	481.259	0,3%	8.683.768	0,5%
Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu	2.624.205	0,1%	2.420.429	0,1%	116.335	0,1%	2.300.571	0,1%
Sabadell+Terrassa+Manlleu	26.366.254	0,9%	23.219.988	1,2%	1.155.288	0,7%	20.895.534	1,2%
Caixa d'Estalvis de Girona	7.709.417	0,3%	6.528.642	0,3%	385.333	0,2%	6.109.210	0,3%
Caixa d'Estalvis del Penedès	22.660.002	0,8%	16.695.454	0,8%	933.503	0,5%	16.948.970	0,9%
Caixa d'Estalvis Laietana	9.225.195	0,3%	7.596.740	0,4%	416.097	0,2%	7.264.921	0,4%
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	242.189.135	8,7%	201.020.860	10,2%	11.318.732	6,6%	183.768.336	10,1%
Bancs amb seu a Catalunya	101.576.944	3,7%	73.868.952	3,7%	5.694.532	3,3%	78.599.818	4,3%
Cooperatives amb seu a Catalunya	2.938.110	0,1%	2.657.971	0,1%	183.425	0,1%	2.126.849	0,1%
TOTAL ESPANYA	2.778.637.888	100%	1.980.190.825	100,0%	171.730.276	100,0%	1.810.998.015	100,0%

Font: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (milers d'euros, desembre 2008)

Així doncs, tal com s'observa en la **II-lustració 23**, els canvis que es produeixen en les quotes dels principals indicadors d'activitat tant en l'àmbit territorial de Catalunya com en l'àmbit estatal no són rellevants. Per tant, *a priori*, es pot concloure que aquesta operació de fusió no presentarà problemes potencials de competència en el mercat rellevant de l'operació esmentada.

Addicionalment, convé recordar que també ha estat notificada a la CNC la fusió entre Caixa Catalunya, Caixa Manresa i Caixa Tarragona, per la qual, aquesta Direcció General també ha realitzat un informe amb el títol "*Valoració de l'impacte potencial de la fusió entre Caixa Catalunya, Caixa Manresa i Caixa Tarragona, al mercat de serveis de la banca minorista a Catalunya*". Si ambdues operacions de concentració es confirmen, el panorama del sector bancari a Catalunya quedarà tal com mostra la **II-lustració 21** on s'aprecia que únicament existirien, d'una banda, tres caixes d'estalvis de magnituds considerables i, d'una altra, Caixa Laietana, Caixa Penedès i Caixa Girona com a agents independents en espera d'una futura aliança. Com en l'anàlisi anterior, les dades mostren que aquesta nova estructura de mercat tampoc no presentaria problemes de competència ni a Catalunya ni a Espanya.

II-Il·lustració 21. Indicadors d'activitat després de les fusions

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%
Caixes d'estalvi catalanes	387.474.780	78,8%	314.887.512	80,4%	17.782.830	75,2%	298.047.695	78,7%
Catalunya+Tarragona+Manresa	79.324.777	16,1%	59.825.828	15,3%	3.573.877	15,1%	63.060.724	16,6%
Sabadell+Terrassa+Manlleu	26.366.254	5,4%	23.219.988	5,9%	1.155.288	4,9%	20.895.534	5,5%
Caixa d'Estalvis de Girona	7.709.417	1,6%	6.528.642	1,7%	385.333	1,6%	6.109.210	1,6%
Caixa d'Estalvis del Penedès	22.660.002	4,6%	16.695.454	4,3%	933.503	3,9%	16.948.970	4,5%
Caixa d'Estalvis Laietana	9.225.195	1,9%	7.596.740	1,9%	416.097	1,8%	7.264.921	1,9%
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	242.189.135	49,2%	201.020.860	51,4%	11.318.732	47,8%	183.768.336	48,5%
Bancs amb seu a Catalunya	101.576.944	20,6%	73.868.952	18,9%	5.694.532	24,1%	78.599.818	20,8%
Cooperatives amb seu a Catalunya	2.938.110	0,6%	2.657.971	0,7%	183.425	0,8%	2.126.849	0,6%
TOTAL CATALUNYA	491.989.834	100%	391.414.435	100,0%	23.660.787	100,0%	378.774.362	100,0%

Fuente: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (miles de euros, diciembre 2008)

	Actius totals	%	Recursos aliens	%	Fons propis	%	Crèdits	%
Cajas de ahorros catalanas	387.474.780	13,9%	314.887.512	15,9%	17.782.830	10,4%	298.047.695	16,5%
Catalunya+Tarragona+Manresa	79.324.777	2,9%	59.825.828	3,0%	3.573.877	2,1%	63.060.724	3,5%
Sabadell+Terrassa+Manlleu	26.366.254	0,9%	23.219.988	1,2%	1.155.288	0,7%	20.895.534	1,2%
Caixa d'Estalvis de Girona	7.709.417	0,3%	6.528.642	0,3%	385.333	0,2%	6.109.210	0,3%
Caixa d'Estalvis del Penedès	22.660.002	0,8%	16.695.454	0,8%	933.503	0,5%	16.948.970	0,9%
Caixa d'Estalvis Laietana	9.225.195	0,3%	7.596.740	0,4%	416.097	0,2%	7.264.921	0,4%
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	242.189.135	8,7%	201.020.860	10,2%	11.318.732	6,6%	183.768.336	10,1%
Bancs amb seu a Catalunya	101.576.944	3,7%	73.868.952	3,7%	5.694.532	3,3%	78.599.818	4,3%
Cooperatives amb seu a Catalunya	2.938.110	0,1%	2.657.971	0,1%	183.425	0,1%	2.126.849	0,1%
TOTAL ESPANYA	2.778.637.888	100%	1.980.190.825	100,0%	171.730.276	100,0%	1.810.998.015	100,0%

Fuente: Direcció General de Política Financera del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (milers d'euros, desembre 2008)

Posteriorment a aquesta conclusió apriorística, i a causa de la importància de la xarxa comercial d'oficines en el segment de la banca minorista, serà necessària una anàlisi de l'efecte que pot tenir la fusió a les diferents províncies i municipis catalans per poder prendre una decisió més precisa respecte a la seva autorització.

A continuació, s'analitzen les quotes de mercat en termes d'oficines de les tres entitats fusionades. Les dades s'han obtingut de les pàgines web de les pròpies empreses i s'ha pres la suma del nombre d'oficines de les tres entitats com el nombre d'oficines del qual disposarà l'entitat resultant de la fusió. En aquest punt, es fa necessària la consideració de les notícies publicades en premsa en les quals s'informa que la fusió comportarà el tancament d'algunes oficines per millorar l'eficiència de l'empresa i així evitar duplicar costos fixos. En conseqüència, és probable que el total d'oficines de l'entitat fusionada a mig termini sigui lleugerament inferior al que mostren les nostres il·lustracions.

En la **II-Il·lustració 22** s'observa com, a nivell autonòmic, la nova quota de mercat que ostentaran les tres entitats fusionades serà del 8,9%, valor que no ha de presentar cap problema de competència significatiu. En l'àmbit provincial, també és cert que en cap de les quatre províncies, l'entitat resultant arribarà a disposar d'una quota superior al 10% de les oficines bancàries.

II-Il·lustració 22. Quotes de les caixes d'estalvi que es fusionaran respecte al nombre d'oficines totals

	Total oficines bancàries	Caixa Manlleu	% indiv.	Caixa Sabadell	% indiv.	Caixa Terrassa	% indiv.	Manlleu-Sabadell- Terrassa	% cjnt.
Barcelona	5.787	101	1,7%	278	4,8%	193	3,3%	572	9,9%
Girona	834	4	0,5%	18	2,2%	22	2,6%	44	5,3%
Lleida	529	5	0,9%	16	3,0%	22	4,2%	43	8,1%
Tarragona	808	0	0,0%	19	2,4%	27	3,3%	46	5,7%
TOTAL CATALUNYA	7.958	110	1,4%	331	4,2%	264	3,3%	705	8,9%

Fuente: elaboració pròpia a partir de les dades del ' Anuari Econòmic de La Caixa 2009 i informació de les pàgines webs de les entitats de crèdit en procés de fusió.

El següent punt en l'anàlisi necessari per poder valorar la fusió és l'estudi detallat a nivell dels municipis més representatius, en concret, les capitals de província i els municipis que són seus de les caixes que es fusionen. Les dades sobre les oficines bancàries de cadascuna de les entitats s'han obtingut a partir dels cercadors disponibles a les seves pàgines webs i les dades sobre el total d'oficines bancàries (caixes d'estalvis, bancs i

cooperatives de crèdit) per municipi s'han obtingut de l'Anuari Econòmic de La Caixa 2009, valor que ha servit de denominador per calcular les quotes de participació municipal.

II-Il·lustració 23. Oficines a les capitals de província

Capitals de província	Oficines bancàries 2009	Caixa Manlleu	Caixa Sabadell	Caixa Terrassa	Caixa	% Caixa
					Manlleu+Caixa Sabadell+Caixa Terrassa	Manlleu+Caixa Sabadell+Caixa Terrassa
Barcelona	2066	10	39	26	75	3,6%
Tarragona	185	0	4	8	12	6,5%
Lleida	195	1	10	11	22	11,3%
Girona	155	3	3	7	13	8,4%

Fuente: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Econòmic de La Caixa 2009 i informació de les pàgines web de les entitats a fusionar. Les dades d'oficines bancàries de l'Anuari tenen data 1 de gener de 2009. Les pàgines web de les entitats varen ser consultades durant el mes de febrer de 2010.

Tal com s'aprecia en la **II-Il·lustració 23**, on es mostren les oficines bancàries de les quatre capitals de província i el percentatge que representarà el nombre total d'oficines de l'entitat resultant, pot comprovar-se com, en cap d'elles, la quota de l'entitat resultant sembla ser rellevant en termes de competència.

En els municipis seus de les tres caixes d'estalvis que es fusionen - Manlleu, Sabadell i Terrassa- tampoc no s'aprecia un greu problema de competència (veure **II-Il·lustració 24**). Es pot destacar el 28,6% de Manlleu i el 29,4% de Terrassa, tanmateix, es tracta de municipis en els quals ja hi havia un fort posicionament de les ensenyes locals originat pel factor seu i les preferències dels usuaris.

II-Il·lustració 24. Municipis seu de les entitats que van fusionar-se

Ciutats seu	Oficines bancàries 2009	Caixa Manlleu	Caixa Sabadell	Caixa Terrassa	Caixa	% Caixa
					Manlleu+Caixa Sabadell+Caixa Terrassa	Manlleu+Caixa Sabadell+Caixa Terrassa
Manlleu	21	4	1	1	6	28,6%
Sabadell	213	1	40	6	47	22,1%
Terrassa	214	1	12	50	63	29,4%

Fuente: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Econòmic de La Caixa 2009 i informació de les pàgines web de les entitats a fusionar. Les dades d'oficines bancàries de l'Anuari tenen data 1 de gener de 2009. Les pàgines web de les entitats varen ser consultades durant el mes de febrer de 2010.

En la **II-Il·lustració 22** es pot observar que si existissin problemes de competència originats per la fusió entre aquestes tres entitats de crèdit aquests problemes s'haurien de produir a la província de Barcelona ja que és la província on l'entitat resultant tindrà un nombre més gran d'oficines i on les dues entitats de més grandària -Caixa Sabadell i Caixa Terrassa- estan focalitzant la seva expansió. Per aquest motiu, s'ha considerat oportú analitzar la situació a la província de Barcelona amb un deteniment més gran. La **II-Il·lustració 25** mostra aquells municipis en els quals les dues entitats esmentades, Caixa Terrassa i Caixa Sabadell, coincideixen i sembla que, en cap d'elles, la suma de les quotes de Caixa Sabadell i Caixa Terrassa arriba al 30%. En aquests municipis, la presència de Caixa Manlleu és pràcticament menyspreable.

II-Il·lustració 25. Municipis de la província de Barcelona on coincideixen Caixa Sabadell i Caixa Terrassa

BARCELONA/Municipi	Total oficines bancàries 2009	Oficines Caixa Sabadell	Oficines Caixa Terrassa	Oficines Caixa Sabadell + Caixa Terrassa	% caixa Sabadell + Caixa Terrassa
Badalona	186	8	6	14	7,5%
Barberà del Vallès	46	4	3	7	15,2%
Barcelona	2.066	39	26	65	3,1%
Berga	18	1	1	2	11,1%
Canovelles	14	1	1	2	14,3%
Castellar del Vallès	22	2	1	3	13,6%
Castellbisbal	10	1	1	2	20,0%
Castelldefels	51	2	1	3	5,9%
Cerdanyola del Vallès	58	7	2	9	15,5%
Corbera de Llobregat	9	1	1	2	22,2%
Cornellà de Llobregat	95	4	2	6	6,3%
Cubelles	11	1	1	2	18,2%
Esparreguera	17	1	2	3	17,6%
Esplugues de Llobregat	43	1	2	3	7,0%
Gavà	53	3	2	5	9,4%
Granollers	89	6	3	9	10,1%
Hospitalet de Llobregat (L')	238	9	3	12	5,0%
Igualada	46	1	3	4	8,7%
Llagosta (La)	16	3	1	4	25,0%
Malgrat de Mar	21	1	1	2	9,5%
Manlleu	21	1	1	2	9,5%
Manresa	92	3	2	5	5,4%
Martorell	43	2	2	4	9,3%
Mataró	137	6	3	9	6,6%
Molíns de Rei	28	2	2	4	14,3%
Mollet del Vallès	58	5	2	7	12,1%
Montcada i Reixac	34	5	1	6	17,6%
Montornès del Vallès	18	2	1	3	16,7%
Olesa de Montserrat	22	1	3	4	18,2%
Prat de Llobregat (El)	66	2	1	3	4,5%
Ripollet	37	4	1	5	13,5%
Rubí	70	4	12	16	22,9%
Sabadell	213	40	6	46	21,6%
Sant Adrià de Besòs	36	1	1	2	5,6%
Sant Andreu de la Barca	27	2	1	3	11,1%
Sant Boi de Llobregat	78	2	3	5	6,4%
Sant Cugat del Vallès	63	4	6	10	15,9%
Sant Feliu de Llobregat	49	3	2	5	10,2%
Sant Joan de Vilatorrada	10	1	1	2	20,0%
Sant Pere de Ribes	23	2	1	3	13,0%
Sant Quirze del Vallès	16	2	1	3	18,8%
Sant Sadurn d'Anoia	14	1	1	2	14,3%
Sant Vicenç de Castellet	11	1	1	2	18,2%
Sant Vicenç dels Horts	25	1	1	2	8,0%
Santa Coloma de Gramenet	101	3	4	7	6,9%
Sitges	32	1	1	2	6,3%
Terrassa	214	12	50	62	29,0%
Vic	61	4	1	5	8,2%
Viladecans	67	4	2	6	9,0%
Vilafranca del Penedès	54	1	2	3	5,6%
Vilanova del Camí	11	1	1	2	18,2%
Vilanova i la Geltrú	73	2	5	7	9,6%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Econòmic de La Caixa 2009 i de l'informació de les pàgines web de les entitats a fusionar. Les dades d'oficines bancàries de l'Anuari tinen data 1 de gener de 2009. Les pàgines web de les entitats varen ser consultades durant el mes de febrer de 2010.

Anotació metodològica: a causa de les diferents fonts d'informació, d'una banda la informació facilitada per la pròpia web de les caixes d'estalvis i, d'altra banda, la informació de l'Anuari Econòmic de La Caixa 2009 en un reduït nombre de casos, els municipis d'ambdues fonts no han coincidit, i s'ha pres la decisió d'utilitzar com "proxy" de la ciutat de les dades facilitades per la web corresponent, el municipi més pròxim que consti en les dades de l'Anuari.

En conclusió, de l'anàlisi dels efectes de la fusió es pot comprovar com, a cap de les quatre províncies catalanes, l'entitat resultant no presentarà una xarxa d'oficines amb una quota superior al 10% i, a nivell de municipis, ja sigui capitals de província o les seus de les tres caixes d'estalvis, en cap cas, la quota arriba al 30%. Respecte als municipis de la província de Barcelona en els quals coincideixen Caixa Sabadell i Caixa Terrassa, només destaca la ciutat de Terrassa (seu de Caixa Terrassa) en la qual ambdues entitats tenen una quota conjunta del 29%.

Per tant, en termes d'oficines, la fusió no provocarà cap canvi substancial respecte al grau de competència entre les diferents entitats bancàries presents al territori català.

5 CONCLUSIONS

A la vista de la situació descrita en els apartats anteriors, s'ha arribat a les següents conclusions:

1. La conjuntura econòmica dels últims mesos ha propiciat un important procés de reestructuració en el sector bancari espanyol. Això s'ha plasmat, especialment, en el segment de les caixes d'estalvis que han iniciat processos de concentració amb la finalitat de fer front a una situació financera desfavorable i, a la vegada, millorar l'eficiència. Aquest procés de concentració s'ha intensificat després de l'anunci del Govern d'Espanya d'oferir ajuts econòmics mitjançant el Fons de Reestructuració Ordenada Bancària (FROB).
2. La tendència que s'observa és la de fomentar fusions entre caixes d'estalvis que es troben en la mateixa comunitat autònoma (intracomunitat) per motius de normativa sectorial. Tanmateix, des del punt de vista de la competència, aquest no hauria de ser el criteri prioritari sinó que, per sobre d'això, haurien d'estar els criteris de guanys d'eficiència i valorar la possibilitat de fusions entre caixes de diferents comunitats autònomes (intercomunitat). De fet, les fusions entre caixes d'un mateix territori comporten duplicitats d'estructura, riscos locals i de càrrecs difícils de sostenir en el temps i, a mig termini, tancament d'oficines i acomiadament de personal.
3. Fet aquest comentari des del punt de vista de la competència, en aquest informe es pretén valorar el potencial impacte de la fusió de Caixa Manlleu, Caixa Sabadell i Caixa Terrassa que han decidit crear una sola entitat financera que els permeti crear avantatges recíprocs i sinergies per a així millorar la gestió de les activitats que desenvolupen, reforçar la seva solidesa i millorar la seva situació competitiva al mercat.
4. El mercat rellevant considerat per a l'estudi d'aquesta operació engloba els serveis de banca minorista que ofereixen caixes d'estalvis, bancs i cooperatives de crèdit en la Comunitat Autònoma de Catalunya.
5. Les quotes de mercat, tant dels indicadors d'activitat com del nombre d'oficines, en l'àmbit de Catalunya i d'Espanya no mostraran canvis rellevants i, per aquest motiu, no es preveu un problema en termes de competència.